

Posudek diplomové práce Petra Nového: Přírodní a sociální aspekty sídelní struktury zemědělského pravěku a raného středověku. Příklad mikroregionu Únětického a Podmoránského potoka. 76 stran včetně literatury, přílohy (4 tabulky, 5 grafů)

Předložená práce si klade za cíl určení přírodních a sociálních aspektů, rozhodujících pro volbu místa založení sídlišť společnostmi - dle vymezení autora - v zemědělském pravěku a raném středověku. Pramennou základnu poskytla diplomantovi archeologicky velmi významná část Středočeského kraje, nabízející nálezové fondy jak ze starších výzkumů, tak i z výzkumných aktivit v posledních několika letech.

Vedle nezbytné historie bádání ve zvoleném prostoru a popisu jeho přírodního prostředí se autor zabývá rovněž rekonstrukcí proměn kulturní krajiny a vnitřní komunikace v pravěku a raném středověku.

Druhá část práce je věnována popisu dat a vymezení základní terminologie, kterou se autor práce snaží v některých aspektech komentovat či korigovat. Základ této části diplomové práce tvoří přehled nalezišť, která poskytla autorovi základní soubory dat k analýzám.

Poté autor předkládá postup analýzy a charakteristiku využitého software. V této části práce prokazuje dobrou znalost jak vlastního software, tak jeho praktického použití. Vlastní analýzy představují pak hlavní výsledek předložené diplomové práce. V mnoha aspektech jsou autorem potvrzeny některé dříve vyslovené závěry, v některých aspektech ale autor přináší vlastní nové poznatky, které lze dobře použít nejen pro vyhodnocení situace ve zvoleném sledovaném prostoru mikroregionu Únětického a Podmoránského potoka, ale rovněž pro charakteristiky pravěkého osídlení minimálně na území středních Čech. Nabízí se tak možnost sledovat orientaci jednotlivých zemědělských kultur pravěku na půdní typy z hlediska jejich kvality. Pokud nepřekvapí zájem o úrodnější typy u obou hlavních kultur neolitu, zaznamenáme například pokles zájmu o ně v období časného eneolitu. Můžeme zatím jen odhadovat, jak tato situace koresponduje s předpokládaným zkvalitňováním úpravy polí po objevu a aplikaci rádl. Ještě výraznější je autorovo zjištění, že přestože v dané oblasti zájmu nezískal potřebné množství sídlištních komponent pro kultury se šňůrovou keramikou a zvoncovitými poháry, analýza přesto vykazuje orientaci uvedených kultur na nejméně úrodné hnědé půdy. Zjištění není sice řešením absence sídlišť obou kultur, vyhovuje ale dobře dosavadním úvahám o jejich hospodářské orientaci, respektive jejich způsobu sídlení. K tomuto zjištění musíme ovšem namítnout skutečnost výskytu pazourkových a křemencových čepelí s prokázaným srpovým leskem, které svědčí o jejich funkčním využití a to (vzhledem k typické sekundární úpravě) prokazatelně nositeli této kultury.

Další sledované aspekty (nadmořská výška, vzdálenost od vodního zdroje, svažitost, orientace svahu) mají pak význam spíše statisticko-srovnávací a odrážejí stav výběru místa pro založení sídliště v závislosti na charakteru terénu ve sledovaném prostoru obou potoků. Podobně tuto část analýzy hodnotí také autor v další části práce – diskusi, kde připomíná spíše její orientační význam. V souvislosti s otázkou vzdálenosti od vodního zdroje správně připomíná možnost využití vydatnějších pramenů jako alternativních vodních zdrojů.

Snaha autora využít kromě přírodních aspektů sídelní struktury také aspekty sociální je pak limitována nedostatkem archeologicky použitelných pramenů. Proto se autor v závěru diskusí věnoval této problematice pouze okrajově a otázku pohřebních komponent vynechal (se stručným komentářem) úplně. Ve stručném závěru práce pak autor upozorňuje na význam současné krajiny pro studium struktury osídlení. V předložené práci prokázal schopnost samostatného studia tohoto druhu, jakož i schopnost aplikace vybraného software v archeologickém bádání a práce s odbornou literaturou. Po formální stránce lze práci vytknout jen nemnohé nedostatky v interpunkci a evidentní nepozornost při uvedení lokality Bohnice – Šárka (str. 20). Proto doporučuji diplomovou práci Petra Nového k obhajobě.

doc. PhDr. Miroslav Popelka, CSc.

Praha, 15.5. 2006

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta (2)
Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou
110 00 Praha 1, Celetná 20